

спрямовані на аналіз функціонування гендерно-нейтральних займенників у різних типах дискурсу та на вивчення їхнього впливу на формування сучасних моделей інклюзивної комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Batista da Costa M., Tenenbaum H. R., Grandison A. "What do they mean?" a systematic review on the interpretation, usage and acceptability of "they" // *Frontiers in Psychology*. 2024. Vol. 15. Article 1253356. 19 p. DOI: 10.3389/fpsyg.2024.1253356.
2. Moulton K., Han C.-h., Block T., Gendron H., Nederveen S. Singular they in context // *Glossa: a journal of general linguistics*. 2020. Vol. 5, No. 1. Article 122. P. 1–13. DOI: 10.5334/gjgl.1012.
3. Perales F., Ablaza C., Elkin N. Who are "they"? Gender-neutral pronoun adoption by non-binary people and other gender groups // *Sex Roles*. 2025. Vol. 91. Article 26. P. 1–15.
4. Sheridan K., Harmon K. Me, He, She or Ze... Pronouns, like Gender, are Fluid! – p. 1–10.
5. Sun T., Webster K., Shah A., Wang W. Y. They, them, theirs: Rewriting with gender-neutral English // *arXiv preprint*. – 2021. – p. 10.
6. Velázquez-Lora L. A. Including them and all the rest: Gender-neutral pronouns in EFL class // *Journal of Language and Sexuality*. – 2022. – p. 13–20.

Балянт Соломія
Науковий керівник – доц. Шуляк Ірина

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ПРАГМАТИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ В ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Вступ. Проблема відтворення прагматичного значення належить до ключових у сучасному перекладознавстві, оскільки переклад передбачає не лише передачу денотативного змісту тексту, а й відтворення його комунікативної інтенції та функціонального впливу на адресата. У цьому контексті переклад постає як складний інтерпретаційний процес, у якому перекладач має враховувати взаємодію мовних і позамовних чинників, зокрема культурний контекст, комунікативну ситуацію, прагматичні настанови мовця та очікування реципієнта. Як зазначають Б. Гатім і І. Мейсон, переклад неминуче пов'язаний із передачею прагматичного значення, оскільки будь-який текст функціонує в межах конкретного дискурсивного середовища та орієнтований на досягнення певного комунікативного ефекту [3].

Прагматичне значення є важливою складовою мовного змісту, що виходить за межі суто лексичного або граматичного значення. Воно пов'язане з намірами автора, його комунікативною метою та впливом на адресата. Як зазначає О. Селіванова, прагматика досліджує використання мовних одиниць у конкретних умовах спілкування, враховуючи інтенції мовця та реакцію слухача [2, с. 582]. Таким чином, прагматичне значення формується не лише в тексті, а й у процесі його сприйняття. Важливим є розмежування понять семантики і прагматики. Якщо семантика зосереджується на прямому, словниковому значенні мовних одиниць, то прагматика охоплює додаткові смисли, що виникають у контексті. За О. Павликом, прагматичний аспект передбачає врахування не тільки значення слів, але й їх функціонування у конкретній комунікативній ситуації [1, с. 192]. Це свідчить про те, що повне розуміння тексту можливе лише за умови врахування обох рівнів значення. Відповідно, формальна або

буквальна відповідність мовних одиниць не завжди гарантує збереження прагматичного потенціалу оригіналу, що зумовлює необхідність застосування перекладацьких стратегій, спрямованих на досягнення прагматичної еквівалентності між текстом оригіналу та текстом перекладу (Baker, 2018). Саме тому дослідження особливостей відтворення прагматичного значення в перекладі є важливим для розуміння механізмів забезпечення адекватної міжкультурної комунікації та збереження комунікативного ефекту вихідного тексту в умовах іншої мовно-культурної системи. Мета статті полягає у дослідженні специфіки відтворення прагматичного значення в перекладі та виявленні перекладацьких стратегій, що сприяють збереженню комунікативної інтенції автора і прагматичного потенціалу тексту оригіналу в умовах міжмовної та міжкультурної комунікації.

Не менш важливу роль у формуванні прагматичного значення відіграє адресат. Саме він інтерпретує текст, спираючись на власний досвід, знання та культурний контекст. Як підкреслюють дослідники, значення виникає у взаємодії між автором і читачем, а не існує як фіксована одиниця. Отже, перекладач повинен враховувати особливості цільової аудиторії для досягнення адекватного сприйняття тексту. Прагматичне значення тісно пов'язане з контекстом і ситуацією спілкування. Воно залежить від соціальних, культурних і комунікативних чинників, що визначають інтерпретацію висловлювання. У цьому аспекті важливим є врахування фонових знань адресата, які можуть суттєво впливати на розуміння тексту [7, с. 249]. Таким чином, контекст виступає ключовим елементом у формуванні прагматичного змісту.

Художній текст характеризується високим рівнем прагматичної насиченості, що проявляється у наявності імпліцитних смислів, таких як підтекст, натяк або іронія. За А. Бабалі, значна частина змісту художнього тексту передається не прямо, а через приховані значення, які потребують інтерпретації [5, с. 305]. Це ускладнює процес перекладу, оскільки перекладач має відтворити не лише явний зміст, але й приховані смисли.

Ще однією особливістю художнього тексту є його багатозначність і відкритість до інтерпретації. Один і той самий текст може по-різному сприйматися різними читачами залежно від їхнього досвіду та культурного контексту. Як зазначає О. Абуаладас, у художньому перекладі часто спостерігається зміна рівня експліцитності, що впливає на інтерпретацію тексту читачем [4, с. 640].

Емоційність і стилістична насиченість також є важливими характеристиками художнього тексту. Авторський стиль виступає носієм прагматичного значення, оскільки саме через нього передається емоційний вплив на читача. Дослідники підкреслюють, що перекладач повинен відтворити не лише зміст, але й стилістичні особливості тексту для збереження його прагматичного потенціалу [6, с. 30]. Основною проблемою перекладу прагматичного значення є неможливість його буквального відтворення. Різниця культурних контекстів призводить до різного сприйняття тексту, що створює ризик втрати іронії, гумору або емоційного ефекту. Як зазначає О. Павлика, перекладач змушений застосовувати різні трансформації для досягнення

адекватного комунікативного результату [1, с. 194]. Таким чином, переклад прагматичного значення є складним процесом, що вимагає гнучкого підходу та врахування численних чинників.

Прагматичні трансформації є ключовим інструментом у відтворенні прагматичного значення в перекладі художнього тексту, оскільки вони дозволяють адаптувати зміст до нової комунікативної ситуації. На відміну від буквального перекладу, який орієнтується на формальну відповідність, прагматичні трансформації спрямовані на досягнення функціональної еквівалентності. Однією з найпоширеніших трансформацій є додавання (*explicitation*), яке полягає у розгортанні імпліцитної інформації. У художньому тексті автор часто залишає частину змісту невираженою, покладаючись на здатність читача до інтерпретації. Однак у перекладі така стратегія може призвести до непорозуміння, тому перекладач змушений уточнювати зміст.

Протилежною стратегією є опущення, яке використовується у випадках, коли певні елементи не мають суттєвого значення для розуміння тексту або є надлишковими для цільової аудиторії. Така трансформація дозволяє уникнути перевантаження тексту і зберегти його природність. Водночас вона може призводити до втрати окремих смислових відтінків, що впливає на прагматичний ефект. Тому перекладач має ретельно оцінювати значущість кожного елемента. Конкретизація і генералізація також відіграють важливу роль у перекладі прагматичного значення. Конкретизація передбачає заміну більш загального поняття на конкретніше, що допомагає зробити текст зрозумілішим для читача. Натомість генералізація використовується для узагальнення змісту, коли конкретні деталі є незрозумілими або культурно специфічними. Обидві трансформації спрямовані на адаптацію тексту до нового контексту сприйняття [6, с. 30]. Особливе значення має адаптація реалій, яка передбачає заміну культурно специфічних елементів на більш зрозумілі для цільової аудиторії. Це можуть бути історичні, соціальні або побутові явища, які не мають прямих відповідників у мові перекладу.

Особливу складність становлять культурні коди та алюзії, які можуть бути незрозумілими для іншомовного читача. У таких випадках перекладач змушений обирати між збереженням оригінального елемента та його адаптацією. Проблема полягає в тому, що читач перекладу не має тих самих фонових знань, що й читач оригіналу, тому сприйняття тексту неминуче змінюється.

Важливим аспектом прагматичної адаптації є врахування культурного контексту. Кожен художній текст містить елементи, що відображають специфіку культури, до якої він належить, і ці елементи не завжди мають прямі відповідники в іншій мові. У таких випадках перекладач повинен обирати між збереженням оригінального елемента та його адаптацією до культури адресата. Саме це дозволяє забезпечити адекватне розуміння тексту та уникнути комунікативних бар'єрів [2, с. 584]. Не менш важливим є врахування рівня знань читача, зокрема його фонові інформації та досвіду. Значення тексту формується не лише автором, а й

адресатом, який інтерпретує його на основі власних знань. У зв'язку з цим перекладач повинен передбачити можливі труднощі сприйняття та, за потреби, адаптувати текст, щоб зробити його зрозумілішим для цільової аудиторії [6, с. 29]. Такий підхід забезпечує ефективну комунікацію між автором і новим читачем.

У цьому контексті перекладач виступає як посередник між культурами, який забезпечує передачу не лише мовного, а й культурного змісту. Його завдання полягає у відтворенні тексту таким чином, щоб він був зрозумілим і водночас зберігав основні характеристики оригіналу, що вимагає глибокого розуміння як вихідної, так і цільової культури, а також здатності до інтерпретації та адаптації тексту. Роль перекладача у цьому процесі є значно ширшою, ніж проста передача змісту. Він не лише перекладає, а й інтерпретує текст, визначаючи, які елементи слід зберегти, а які – трансформувати. Таким чином, перекладач безпосередньо впливає на зміст, стиль і загальне сприйняття твору. Це підтверджує, що переклад є творчим процесом, який передбачає активну участь перекладача у формуванні нового тексту.

Особливого значення набуває прагматична компетентність перекладача, яка включає здатність розуміти комунікативні наміри автора та відтворювати їх у перекладі. Вона передбачає знання мовних норм, культурних особливостей і стратегій комунікації. Без належного рівня такої компетентності неможливо досягти адекватного перекладу, оскільки значна частина смислів у художньому тексті є імпліцитною та потребує інтерпретації [6, с. 30]. Серед типових труднощів перекладу прагматичного значення особливе місце займають гумор і іронія. Вони часто базуються на грі слів, культурних асоціаціях або порушенні очікувань, що ускладнює їх передачу іншою мовою. У таких випадках буквальний переклад є неефективним, і перекладач змушений шукати функціональні відповідники, які відтворюють аналогічний ефект [4, с. 642].

Висновки. Отже, прагматичне значення є ключовим чинником адекватного перекладу художнього тексту. Переклад у цьому контексті виступає не як буквальне відтворення, а як функціональний процес, спрямований на збереження комунікативного впливу оригіналу. Основним завданням перекладача є забезпечення того, щоб перекладений текст викликав у читача подібну реакцію, що й оригінал, навіть якщо для цього необхідно змінити форму висловлювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павлик О. Прагматичні аспекти в перекладі // Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 31, т. 2. С. 191–196.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
3. Hatim, B., & Mason, I. *The Translator as Communicator*. London: Routledge. 1997.
4. Abualadas O. A. Conversational maxims in fiction translation: New insights into cooperation, characterization, and style // *Indonesian Journal of Applied Linguistics*. 2020. Vol. 9, No. 3. P. 637–645. DOI: <https://doi.org/10.17509/ijal.v9i3.23214>
5. Babali A. G. The ways of representing hidden meanings in English-language fiction discourse // *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12, No. 69. P. 304–314. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.69.09.27>

6. Karanevych M. I., Kutsa O. I. Reproduction of the pragmatic potential in fiction translation // Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriya: Filolohiia. 2019. Issue 5(73). P. 29–31.
7. Piddubna L., Abramova O. Pragmatic adaptation of an English-language fiction text when translated into Ukrainian // Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. – 2025. Issue 83, Part 2. P. 248–251. https://aphn-journal.in.ua/archive/83_2025/part_2/83-2_2025.pdf#page=248
8. Sehed O. Current challenges of Ukraine's public diplomacy // Specialized and Multidisciplinary Scientific Researches. 2020. Vol. 5. P. 45–52.

Марчевська Вікторія
Науковий керівник – доц. Довбуш Ольга

THE ARCHITECTURAL UNCANNY: FROM VICTORIAN MANORS TO POST-MODERN DOMESTIC HORROR

Traditionally, houses are considered a place of refuge in all cultures and among all peoples, and are a symbol of safety and warmth. But Gothic literature presents this architectural structure from a completely different perspective. The home is portrayed as one of the most eerie elements and often features as the main antagonist. S. Freud offered a certain explanation for this somewhat unsettling phenomenon: “The uncanny is that kind of terror which goes back to the long-known, the familiar” [1, p. 298] and “The meaning of the hidden, the dangerous, which emerges in the previous number, develops even further, so that “heimlich” (secret) takes on the meaning that “unheimlich” (uncanny) otherwise has” [1, p. 302].

To this day, people still subconsciously fear old, abandoned houses, but nowadays architectural horror is not about walls and a sinister atmosphere, rather it is about skeletons in the closet – specifically, about trauma, sins or crimes. A. Vidler rightly noted the following about such places: “space was still an interior, but now the interior of the mind, one that knew no bounds in projection or introversion”. The horror begins where the line between the living and the dead becomes indistinct [4, p. 6]

The aim of this research is to track the evolution of the image of Gothic architecture from Victorian mansions to modern houses, specifically to identify the characteristics of Victorian Gothic architecture and analyse how these images evolve or disappear, and to show that haunted houses are actually a metaphor for the human psyche and its intrinsic nature.

To better illustrate the feeling of something disturbing and incomprehensible, S. Freud gives an example: “When one has lost oneself in a dense forest, perhaps caught in the fog, and now, despite all efforts to find a marked or familiar path, repeatedly returns to the one spot marked by a particular formation” [1, p. 311]. A person may realise that certain things are repeating themselves, but be unable to identify the reason behind it. This begins to confuse the individual's mind and leads to distress. Another good example is this hypothetical, yet entirely plausible situation, which the researcher highlights: “It is certainly an indifferent experience to receive a receipt with a certain number – say, 62 – for clothes left in a cloakroom, or to find that the assigned ship cabin bears this number. But this impression changes when these two seemingly indifferent occurrences come close together, so that the